

Підручник “Мистецтво” для 2 класу

Авторки:

Ірина Стеценко, Світлана Садовенко

Електронний інтерактивний додаток — на сайті svitdovkola.org/art2

Авторки підручника

Ірина
Стеценко

Світлана
Садовенко

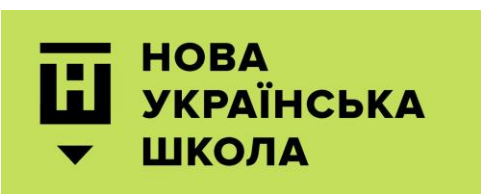
- ❖ Наукова співробітниця Міжнародного науково-навчального центру інформаційних технологій і систем НАН України й МОН України.
- ❖ Старша викладачка кафедри педагогіки та освіти Маріупольського державного університету.
- ❖ Співавторка програми “STREAM-освіта, або Стежинки у Всесвіт”.

- ❖ Доктор культурології, професор, кандидат педагогічних наук, заслужений діяч мистецтв України.
- ❖ Професорка кафедри вокального мистецтва Інституту сучасного мистецтва Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.
- ❖ Художня керівниця народного зразкового художнього колективу “Театр пісні «Ладоньки»” Центру позашкільної роботи Святошинського району міста Києва.

Комплект інтегрованих підручників для 2 класу

Усі підручники поєднані за змістом

“Мистецтво”: повна лінійка підручників

Два цикли вивчення курсу в початковій школі

Цикл I

Цикл II

Наші мрії та їх втілення

Навчання за підручниками “Мистецтво”

- ✓ Ми створювали підручники, захоптиві для **дітей**, зручні для **вчителів**, зрозумілі для **батьків**.
- ✓ Ми прагнули, аби у світі мистецтва кожний знайшов щось для душі, аби дивувалися і діти, і дорослі.
- ✓ Відгуки вчителів довели, що нам це вдалося 😊.

Щире захоплення дітей

Уроки за підручниками “Мистецтво” цікаві хлопчикам і дівчаткам, ефективні в очному і дистанційному форматі.

Щире захоплення дітей

Мистецька мандрівка світом у 4 класі

Щире захоплення дітей

Учителі проводять успішні уроки за підручником “Мистецтво” для 1 класу навіть за умов відсутності друкованих примірників.

Наші спільні справи

svitdovkola.org/art1/3

Багато цікавих творів мистецтва можна знайти на вулицях міст і селищ. Наприклад, незвичайні скульптури, у яких ми впізнаємо самих себе.

- Створіть “живу” скульптуру, яку ви хотіли б бачити на своєму шкільному подвір’ї.

Міські цікавинки-несподіванки

- Розглянь дивовижні скульптури Ангели Мії де ла Веги.

- Чи подобаються тобі скульптури? Чим саме?

- Поміркуй, коли хочеться побути в товаристві, а коли – лишитися наодинці? Чому?

- Уявіть та відтворіть рухи дітей.

Скульптура

Скульпторка

8

Тиждень 2. Наш клас

Музичні замальовки

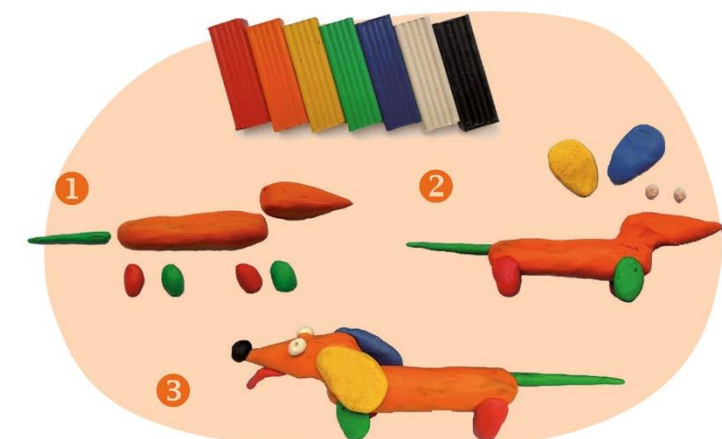
- Послухай музичні твори Жоржа Бізе із циклу “Ігри дітей”.

- Розглянь зображення і уяви, про що розповідає композитор. Покажи рухами, як грають діти.

Моя скульптура

- Уяви себе скульптором / скульпторкою. Створи кумедну скульптуру із пластиліну, скориставшись вказівками.

- Розкажіть про свої роботи в класі. Який характер у ваших песиків? Що вони люблять?

- Де би ви хотіли розмістити свої скульптури?

9

Наша мета

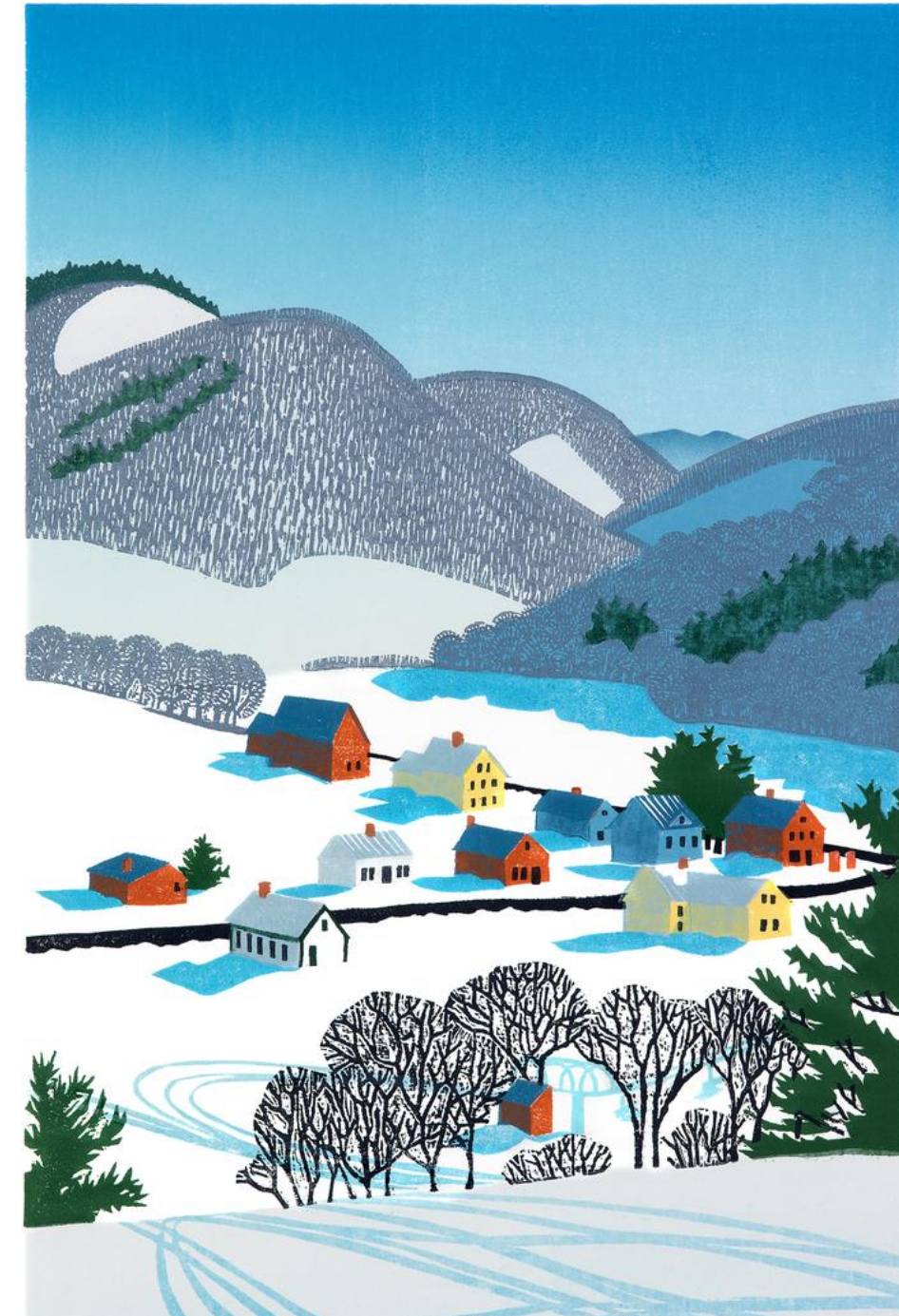
- ✓ **Захопити дітей мистецтвом, показати їм красу навколо, здивувати й вразити, спонукати фантазувати, отримувати задоволення від творів мистецтва.**
- ✓ **Викликати позитивні емоції в усіх учасників освітнього процесу: дітей, вчителів, батьків.**
- ✓ **Забезпечити індивідуальний підхід до кожної дитини.**

Особливості підручника

Активне пізнання світу мистецтва

- ✓ **Дослідницьке навчання:** замість готових відповідей запропоновано запитання, завдання, дослідження, проєктні роботи.
- ✓ Не лише індивідуальна, а й **командна робота** (у парі, групі, усім класом), що вчить дітей розподіляти обов'язки, разом дружно йти до мети, слухати одне одного.

Сабра Філд

Акцент на експериментуванні з фарбами та звуками

Розглянь ілюстрації до казки **братів Грімм "Білосніжка"**.

- Які епізоди ти впізнав / впізнала?
- Чому однакові персонажі зображені по-різному?

Флавія Соррентіно

Кей Чорас

Річард Джонсон

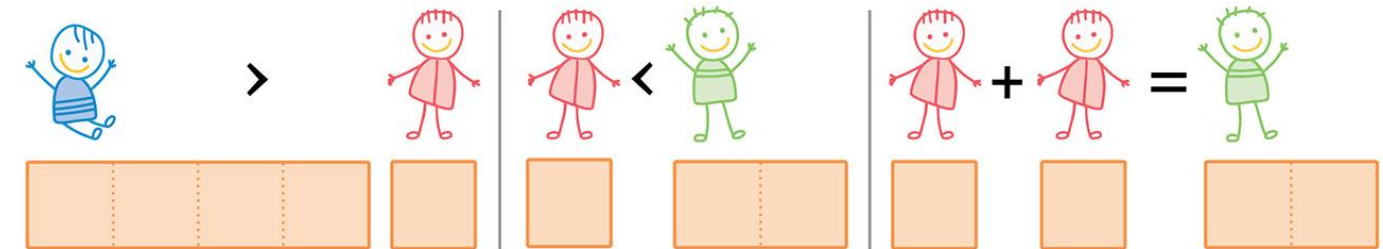

Уяви, що ти **художник / художниця з костюмів** до вистави "Білосніжка". Намалюй вбрання для одного з персонажів. Чи все було легко?

Ритмики міряються

Ритмики вирішили помірятися і стали в такий рядок. Як ти розумієш, що вони хотіли цим показати?

Потім ритмики поставили між собою такі знаки. Що це все значить?

Напишіть свої нерівності про ритмиків. А які можуть бути рівності?

Розгляньте пари з нот. За якою ознакою можна порівняти ноти? Поміркуйте, який знак можна поставити в кожній парі.

Зіграйте ноти на піаніно й прислухайтеся. Чи правильно ви міркували?

Слухаємо твір Людовіко Ейнауді “Елегія для Арктики”, у якій автор закликає людство до захисту природи.

Таємниці в простоті

svitdovkola.org/art2/33

Деякі картини можуть нам зватися простими. Але не варто поспішати з висновками! У такій простоті може ховатися багато важливих деталей.

Пригадайте, що таке пейзаж. Намалюйте його в повітрі руками, щоб решта дітей відгадали, що саме ви зобразили.

Краса ліній і деталей

Роздивися зимовий пейзаж **Сабри Філд**. Що в ньому особливого?

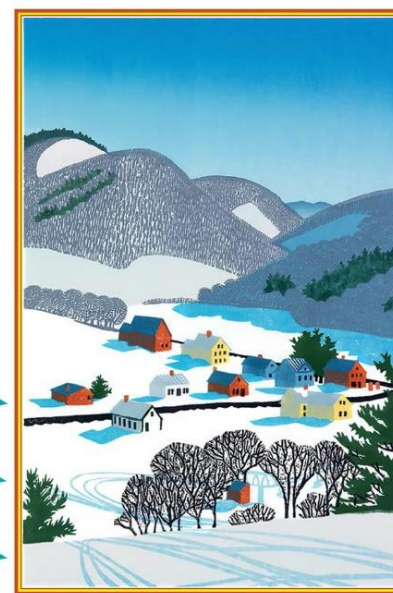
- Які деталі ти помітив / помітила?
- Як гадаєш, що для художниці важливіше: поєднання кольорів чи чіткість ліній? Чому?

Простота форм і кольорів робить виразнішими деталі.

Тіні від будинків і гір.

Мереживо гілля дерев.

Сліги на снігу.

Цей пейзаж є прикладом **графіки** — виду мистецтва, у якому увагу зосереджено на лініях, а не на кольорах і відтінках.

Тема 5. Цінності

Звуки Арктики

Послухай музику, яку написав **Людовіко Ейнауді**, щоб закликати світ захистити природу Арктики. Твір здається простим, але скільки всього в ньому сказано!

- Який настрій передає музика? Чому саме такий?
- Яку природу змальовує мелодія?
- Дізнайся, яка небезпека загрожує природі Арктики.

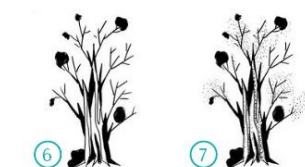
Мій графічний пейзаж

Створи графічний пейзаж про зимовий краєвид твого міста або села.

- Уяви свій майбутній твір.
- Розглянь схеми.

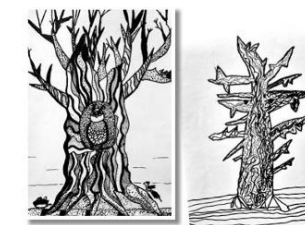

- Візьми чорний або синій фломастер. Розташуй аркуш паперу відповідно до свого задуму та малюй!

Влаштуйте виставку зимових пейзажів. Розкажіть, що може передати лінія. Чи легко малювати лініями?

Розкажіть, кому що добре вдалося. Чого ви можете повчитися одне в одного?

Щільна інтеграція всіх видів мистецтва

Використовуємо унікальну авторську методику поєднання та взаємопроникнення різних видів мистецтва.

Лісові новини

svitdovkola.org/art2/6

Восени все довкола змінюється. А як почувуються тварини? Помандруймо до лісу та дізнаймося, чи до вподоби його мешканцям осінні зміни.

Уявіть себе лісовими мешканцями й мешканками. Які у вас голоси, рухи? Розкажіть про своє життя восени, щоб решта дітей здогадалися, хто ви. Чи потрібно щось змінити, щоб стало зрозуміліше?

Пригоди їжачка

Роздивися ніжні ілюстрації **Люсі Гроссміт**. Поміркуй, яка з них літня, а яка — осіння.

★ Що відчувають їжачки? Розкажи про них історію за ілюстраціями.

Музичні загадки

Послухай музику **“Пісень-загадок”** Валерія Подвали. Чи вдалося тобі зрозуміти, про кого йдеться?

А тепер послухай музику зі співом. Чи стало легше відгадати?

- ✓ Твори світового та українського мистецтва.
- ✓ Нові та забуті імена українських митців і мисткинь.
- ✓ Цікаві, неординарні поєднання завдань, незвичні повороти у викладі тем.

Наприклад, слухаючи “Пісні-загадки” Валерія Подвали, діти розмірковують, як композитору вдалося розповісти про тварин впізнавано, які їхні особливості він зобразив.

Близькі дітям твори мистецтва

Прищеплюємо дітям любов до мистецтва, показуємо красу навколо, допомагаємо фантазувати.

Єлена Ахвледіані

Люсі Гроссміт

Ронні Тертнес

Об'єднуємо матеріали для уроків образотворчості та музики під спільною темою.

Смачні картини

svitdovkola.org/art2/21

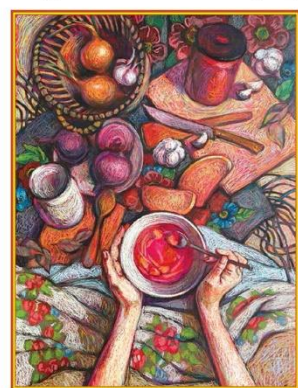

Про любов батьківщину в мистецтві можна розповісти по-різному. І не тільки піснями й танцями, а й дивовижними картинами. Нумо й далі відкривати красу України!

Пригадайте українські національні страви. Що до них входить? Які натюрморти ви б їм присвятили?

Від лану до столу

Роздивися смачний натюрморт "Борщ" Антоніни Дубрівни.

Натюрморт

- Як гадаєш, чому художниця саме так назвала картину?
- Як мисткиня показала, що борщ — це українська страва?
- Чийми можуть бути руки на картині?
- Які запахи, смаки ти відчуваєш, дивлячись на цю картину?

Послухай українську народну пісню "Іди, іди, дощичку" у виконанні хору "Жайвір" (обробка Ігоря Гайденка).

Спів хору доповнює дощовиця — прадавній музичний інструмент, який передає звук води, як-от дощу, струмка.

- Чим це виконання незвичайне? Як діти передали звуки дощу?
- Чому для того, щоби зварити борщик, потрібен дощик?

Заспівайте пісеньку-закличку "Іди, іди, дощичку".

Тема 3. Територія

Цибулевий розпис

Розглянь незвичайні істивні картини, які Тамара Бондар створила з цибулі, кропу та петрушки.

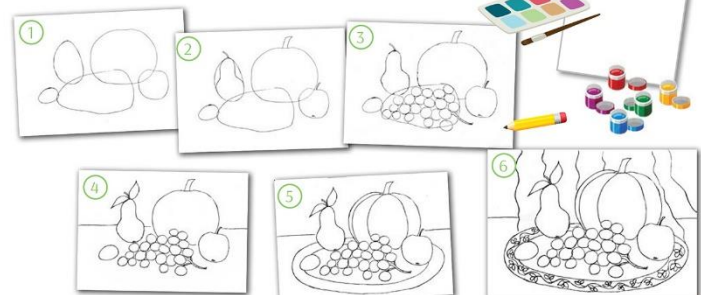

- Подивись уважно. Чому картини майстрині Тамари Бондар називають "цибуляною петриківкою"? На який розпис вони схожі?

Спробуйте прикрасити стіл за прикладом художниці.

Мій натюрморт

Поміркуй, який натюрморт ти би хотів/хотіла намалювати. Як ти розмістиш садовину на малюнку? Вибери положення аркуша. Зобрази задумане простим олівцем і розфарбуй аквареллю або гуашшю.

Країна горців

svitdovkola.org/art2/20

Кожен народ плекає з рогу в рід свої особливості. Подорожуючи іншими країнами, шукайте, чим вони неповторні. Це не лише захоплено — такі знання роблять нас освіченими людьми.

Пригадайте, що ви знаєте про інші народи. Покажіть їхні танці, заспівайте пісні — здійсніть коротку мандрівку країнами світу.

Неймовірний пейзаж

Роздивися пейзаж грузинської художниці Єлени Ахвледіані. На що ти звернув / звернула увагу найперше? Чим тебе вражає картина?

- Якими ти бачиш гори на картині? Як художниця показала їхню велич?
- Чи можна сказати, що гори підпирають небо? Чому?

Танець сміливого народу

Уяви людей, які живуть у будиночках на схилах гір. Як гадаєш, які в них можуть бути танці й пісні?

Подивися грузинський народний танець у виконанні Державного академічного ансамблю народної пісні й танцю Грузії "Руставі".

- Покажи рухи артистів й артисток. Чим вони відрізняються?

Тема 3. Територія

- А тепер поглянь, як на одній сцені виступають грузинські й українські танцюристи. Які почуття сповнюють тебе від перегляду?
- Влаштуйте танцювальне змагання. Поміркуйте, як гідно прийняти перемогу й поразку в конкурсі.

Лине пісня у височинь

Послухай, як співає хор ансамблю "Руставі". Чим особливий цей спів?

Заспівайте співаночку на мелодію грузинського народного танцю "Лезгинка" (слова Світлани Садовенко). Дихайте правильно.

- Заспівасмо пісню про лезгинку рішучу!
- Танець пружний і стрімкий, емоційно кипучий,
- Волелюбний, зважливий, дружний, палкий, нестримний,
- Як грузинський народ, енергійний, неспинний!

Співайте енергійно й завзято, вістворюючи настрій танцю. Починайте повільно та поступово пришвидшуйте темп. Чітко вимовляйте слова. Покажіть свою спритність і віртуозність.

- Протупайте й проплескайте ритм співанки. Виберіть шумовий інструмент та виконайте на ньому ритмічний супровід до пісні.

Уроки з акцентом на образотворчість

Електронний інтерактивний додаток на сайті svitdovkola.org/art2

Тема уроку та основна діяльність

Актуалізація знань дітей

Розглядання та обговорення творів мистецтва

Проектна інтегрована командна діяльність

Творимо разом

Деякі твори мистецтва одній людині створити не під силу. Тому над такими витворами старанно працює ціла команда талановитих і завзятих фахівців і фахівчинь.

svitdovkola.org/art2/27

Зробіть будівлю з конструктора. Поміркуйте, чия праця потрібна для створення справжніх споруд.

Історія в будинках

У минулому заможні та впливові люди жили в палацах. Розглянь деякі з них. Що властиво таким спорудам?

Білокриницький палац, Тернопільська область

Палац графів Шенборнів, Закарпатська область

Маріїнський палац, м. Київ

Нині зазвичай у палацах розміщують державні установи чи музеї. Наприклад, **Маріїнський палац** — це офіційна церемоніальна резиденція Президента України.

- Дізнайтеся, які палаці всередині. Як ви можете це з'ясувати?
- Чи є палаці у твоєму регіоні? Де саме? Які вони? Чим особливі?
- Створіть альбом палаців. Проведіть фотоекскурсію для першокласників і першокласниць або родичів.

Тема 4. Спільнота

Рояль чи оркестр?

Послухай два варіанти виконання п'єси **Роберта Шумана** про казкового героя (із циклу "Альбом для юнацтва").

- Яке виконання тебе вразило більше?

Рояль

Оркестр

- У творі змальовано Кнехта Рупрехта, відомого в Німеччині супутника святого Миколая. Яким ти його уявив / уявила?
- Як гадаєш, чому композитор використав переважно низькі звуки?

Палац для Снігової Королеви

Уявіть Снігову Королеву. Яка вона? Де мешкає? Створіть для неї палац. Обговоріть, якою буде будівля. Розподіліть роботу. Слухайте одне одного й будьте ввічливі.

Як створити кольорові "крижини"

- Щільно вкрийте фарбою частину аркуша. Робіть це швидко, щоб рідина не ввібралася в папір.
- Накрийте цю ділянку поліетиленом та зробіть на ньому хаотичні складки.
- Зафарбуйте так увесь аркуш та висушіть його, знявши поліетилен.
- Виріжте з аркуша потрібні фігури.

Чи сподобалося вам працювати в команді? Чого ви навчилися? Що потрібно, щоби командна робота була ефективнішою?

Слухання та обговорення музики з теми уроку

Підведення до образотворчої діяльності

Образотворча діяльність: поради та покрокове виконання роботи

Підсумок і рефлексія

Уроки з акцентом на музичне мистецтво

Електронний інтерактивний додаток на сайті svitdovkola.org/art2

Тема уроку та основна діяльність

Актуалізація знань дітей

Розглядання і обговорення картини, співзвучної музиці

Творча діяльність: імпровізація на шумових інструментах

Хочемо — можемо svitdovkola.org/art2/42

Тема 6. Хочу — можу — треба

Найдавніші ударні інструменти

Послухай п'єсу **Людмили Шукайло**. На якому інструменті виконано музику? А про який інструмент ідеться в п'єсі?

Скрипка Піаніно Труба Барабан

Що допомогло впізнавано змалювати інструмент?

Барабан — найдавніший відомий ударний музичний інструмент. У симфонічному оркестрі використовують **литаври**. Їх можна налаштувати на певну висоту звуку. Литаври в Україні відомі з давніх часів: це був музичний інструмент Війська Запорозького.

Барабан власноруч

Створи барабан з підручних матеріалів. Випробуй на ньому різні палички: олівці, ручки, пензлики тощо.

Чи однаковий звук від різних паличок?
Як зробити барабани з різним звуком?

Вивчіть співаночку. Виконайте її під супровід ваших барабанів.

- ✓ В симфонічному оркестрі є литаври й барабан —
- ✓ Це ударні інструменти, що гримлять, мов ураган!
- ✓ Інструменти ці ударні всім відомі з давніх літ:
- ✓ Закликали запорожців в переможний йти похід!
- ✓ Про литаври заспіваймо, } Двічі.
- ✓ З барабанами пограймо! }

Слухання та обговорення музичного твору

Ознайомлення з музичними інструментами

Дослідницька діяльність та експериментування

Вивчення співаночки та акомпанування

Уроки з подвійним акцентом

Електронний інтерактивний додаток на сайті svitdovkola.org/art2

Тема уроку та основна діяльність

Актуалізація знань дітей

Розглядання та обговорення творів мистецтва

Проведення вистави

У світі народної казки

svitdovkola.org/art2/45-46

Віг задуму вистави до прем'єри – складний шлях: потрібні зусилля багатьох людей, щоб вистава вдалася. Запрошуємо всіх у театр!

Пригадайте всіх персонажів української народної казки “Івасик-Телесик”. Покажіть їх рухами.

Показуємо казку

Розглянь ілюстрації Катерини Штанко. Як художниця відобразила характери Івасика-Телесика і змії?

- Які кольори використано?
- Що вони можуть розповісти про хлопчика й відьму-змію?

Влаштуйте драматичну виставу за фрагментом казки “Івасик-Телесик”.

- Як рухатимуться персонажі казки? Який у них буде голос?
- Що допоможе передати особливості їхніх характерів?
- Покажіть засобами пантоміми Івасика-Телесика, маму та змію. У чому буде різниця?

Подивися мультфільм про Івасика-Телесика (пісню написав Олександр Шевченко на основі народної казки).

- Як художники-мультплікатори змалювали персонажів казки?
- Як у мультфільмі показали, що “Івасик-Телесик” — це українська казка?

Тема 6. Хочу – можу – треба

А як ти уявляєш персонажів казки “Івасик-Телесик”? Намалюй.

Співаємо казку

Уяви голоси мами Телесика та змії. Яка між ними різниця? Вигадай мелодію та проспівай, як вони кличуть хлопчика.

Івасику, Івасику,
Приплинь, приплинь до бережка,
Я дам тобі їсти-пити
І хороше походити.

- Що допомогло Телесику розпізнати обман?

Послухай два фрагменти опери Мирослава Волинського “Івасик-Телесик”. Чи так ти уявляв / уявляла персонажів казки?

- Опиши музику, яку дібрав композитор для опису мами Телесика і змії.

Добери шумові інструменти, щоб відтворити різні епізоди казки: на Івасика чатує небезпека; хлопчик розпізнає обман змії; відьма забирає Телесика; гусеня рятує його; хлопчик повертається до батьків.

Нотні загадки

Прочитай назви рослин, які загадали нотки.

i = e

T

”

БУ

Образотворча діяльність: покрокове виконання роботи

Вигадування мелодії та імпровізація голосом

Слухання та обговорення музичного твору

Закріплення змісту музичних понять

Електронний інтерактивний додаток на сайті svitdovkola.org/art2

Електронний інтерактивний додаток до підручника "Мистецтво" для 2 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

Електронні матеріали

Роздруківка з нотами і текстами пісень

До змісту

До теми 8

56. У веснянім цвіті

Весна в розквіті

[Пейзаж Вадима Одайника](#)

Музичний пейзаж

[Весняна музика Богдани Фільц](#)

Дарунки весни

[Веснянка "Пришла весна з квітами"](#)

Пісня місяця

[Пісня "Українці, ми — єдина сім'я"](#)

Електронний інтерактивний додаток до підручника "Мистецтво" для 2 класу (І. Стеценко, С. Садовенко)

До змісту

До пісенника

Пісня "Українці, ми — єдина сім'я"

(Сл. Ірини Зінковської, муз. Володимира Будейчука)

▶ 0:00 / 4:26

[Фонограма зі співом](#)

1. У вишиванці в свята й будні
Моя Україна хай цвіте.
Тут мудрі і веселі люди —
Таких немає більш ніде.
Гуцули, бойки, подоляни
І відчайдушні козаки,
Поважні, гречні галичани —
Мої ви любі земляки!

ЗАВАНТАЖИТИ РОЗДРУКІВКУ

У веснянім цвіті

svitdovkola.org/art2/56

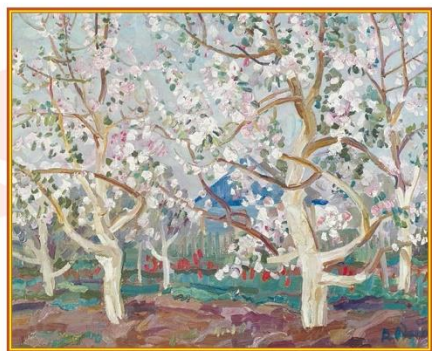

Весна-чарівниця прикрашає все навколо. Особливо вражають дерева у веснянім цвіті. Прокидаючись після довгої зими, вони дарують нам свою пишну красу.

Уявіть, що до вас завітала пані Весна. Що вона розповість вам про свою щорічну роботу?

Весна в розквіті

Роздивися пейзаж **Вадима Одайника**. Назви картину. Як художник зобразив свято весни? Як зробив пейзаж таким ошатним?

Музичний пейзаж

Послухай весняну музику **Богдани Фільц**. Чи чуєш ти в ній дзюрчання струмочків, веселі пісеньки птахів? А що іще? Намалюй те, що уявляєш.

- Розкажи під музику про пані Весну та покажи, як вона крокує.
- Які шумові інструменти гарно доповнять твір та допоможуть розповісти більше про весняну пору?

92

Тема 8. Рух і час

Дарунки весни

Вивчіть старовинну подільську веснянку "Пришла весна з квітами". Заспівайте її в помірному темпі, чітко вимовляючи слова. Беріть дихання правильно та стежте за інтонацією.

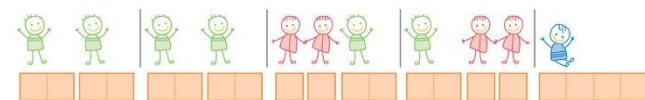

- Пришла весна з квітами, з зеленими вітами,
- Принесла нам літечко, западне зіллячко,
- Всім дівчатам по вінку з хрещатого барвінку,
- А хлоп'ятам батіжки випасати корівки.

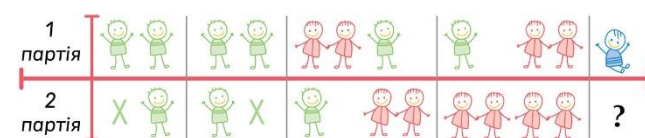
Ритми і такти

Проплескай ритмічний ланцюжок. Зверни увагу на такти: чим вони відрізняються, а що в них спільного?

Порахуй, скільки квадратів під ритміками в кожному такті. На що це вказує?

Вибери шумові інструменти й зіграйте дуєтом ритмічний ланцюжок. Вигадайте до нього завершення.

Вивчіть і заспівайте пісню "Українці, ми — єдина сім'я" (слова Ірини Зінковської, музика Володимира Будейчука).

93

Пісенник: тексти пісень, фонограми + ноти svitdovkola.org/art2

Обговорюємо твори мистецтва, обмінюємося враженнями, складаємо рейтинги, проводимо опитування.

Тема 4. Спільнота

Новорічна мандрівка світом

Послухай пісні у виконанні українського квартету "Mordent" та американської групи "Pentatonix".

- Що це за пісні? Що в них спільного?

Квартет

Так, це український "Щедрик" Миколи Леонтовича та його англомовна версія "Carol of the Bells".

- Чим цікаві обидва варіанти виконання твору?

Вокальну музику можуть виконувати без супроводу музичних інструментів, лише голосом — **а капела**.

Пригадай і йди вперед

- Які твори мистецтва в цьому півріччі вразили тебе найбільше?
- З якої музики ти б створив/створила добірку? А з яких картин, ілюстрацій, світлин?
- Які картини ти хочеш розглядати і яку музику слухати, коли тобі радісно? А коли сумно?
- Яку свою роботу на уроках мистецтва ти вважаєш найкращою? А яка далася тобі найважче?
- Яке твоє найбільше досягнення на цих уроках? За що ти подякуєш однокласникам, однокласницям і вчителю/вчительці?

55

Підсумкові запитання для закріплення вивченого

Тема 9. Все пов'язане з усім

Повір в себе і в команду

Зберіть команду, у якій вам приємно працювати. Створіть спільний мистецький проект. Ідею для нього вигадайте самі або виберіть із запропонованих нижче:

- Книжка казок або збірка коміксів.
- Інценізація захопливої історії.
- Оркестр із саморобних шумових інструментів.

Працюючи в команді, допомагайте одне одному. Проявляйте увагу до праці кожного. Щастя!

Пригадай і йди вперед

Які картини з підручника тобі найбільше запам'яталися? Зроби електронну галерею та захопиво про них розкажи. Що ти відчуваєш і пригадаєш, дивлячись на ці картини?

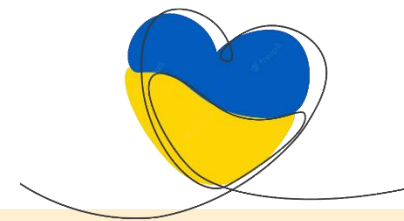
Розкажи одне одному, якою своєю роботою в цьому навчальному році ви найбільше пишаєтесь.

Послухай музичні твори, які тобі цього року найбільше сподобалися. Розкажи про них. Як вони змінюють твій настрій? Чи хочеться під них танцювати? Покажи музику рухами.

Влаштуйте концерт з ваших улюблених пісень і розспівок, вивчених у цьому році.

Гарного відпочинку! До зустрічі у вересні!

Плекаємо в дітей любов до Батьківщини крізь твори українських та світових митців і мисткинь.

Почуття крізь мистецтво

svitdovkola.org/art2/22

Мовою мистецтва можна розповісти про свої мрії, бажання, думки, а ще – віверто висловити свої почуття. І це все можна зробити навіть без слів.

Яку пісню ви хочете співати, коли вам радісно? А яка мелодія може передати ваш сум?

Скрипки плачуть

Послухай полонез (польський урочистий танець) **Міхала Огінського** “Прощання з Батьківщиною”.

Цей твір відомий у всьому світі як “Полонез Огінського”. Автор написав його, коли зрозумів, що полишає улюблену Польщу назавжди.

Портрет Міхала Огінського (художник Франсуа-Ксав'є Фабр)

- Розкажи про почуту музику. Як вважаєш, що відчував композитор, коли писав її?
- Які почуття охоплюють тебе, коли ти слухаєш цей твір?
- Прислухайся: який музичний інструмент чути найкраще?

Послухай, як **Петро Радейко** співає цей твір українською. Що слова додали до твого розуміння твору?

40

Тема 3. Територія

Символи свободи

У Польщі багато символів свободи, адже важливою віхою в історії цієї країни є боротьба народу за незалежність. Здійсни коротку мандрівку волелюбною Польщею.

1. Вроцлав. Тут скрізь ховаються скульптури гномів. Це неофіційний символ міста. Його історія така: одна польська таємна група малювала фігурки гномів там, де влада зафарбовувала антиурядові висловлювання. Так люди боролися за свободу слова.

2. Гданськ. Місто свободи, морська столиця Польщі. Це пам'ятник полеглим суднобудівникам, які на страйках відстоювали своє право на гідне життя.

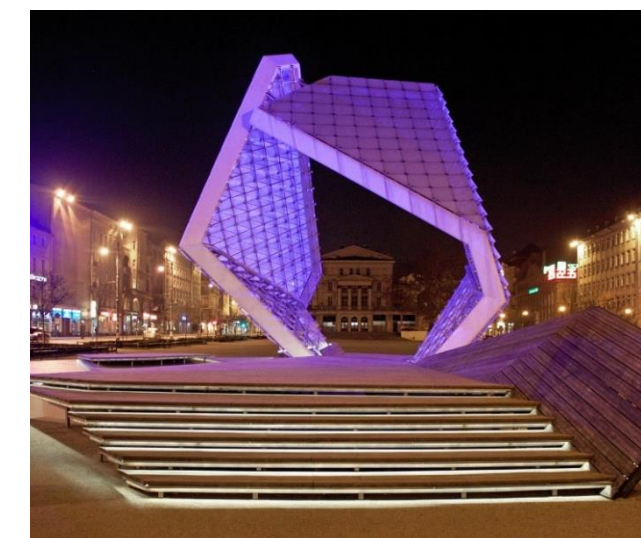
3. Познань. Це площа Свободи, названа так на честь відновлення Польщею незалежності після багатьох років розділення і поневолення.

З'єднані частини фонтана є символом єднання країни.

Пригадайте, які пам'ятники в Україні є символами свободи та боротьби за незалежність. У яких містах вони розташовані?

41

Петриківський розпис та “Шалені коломийки”

Країна свободи

Україна — це країна вільних людей, де понад усе цінують свободу й боронять її. Світлом і волею сповнене й українське мистецтво.

svitdovkola.org/art2/17-18

Наспівайте мелодії, які ви пригадуєте, коли чуєте слово “Україна”. А які танці виконують українці? Покажіть їх рухами.

Птаха Перемоги

Роздивися “Птахи української Перемоги”, розписану майстринею петриківського розпису **Оленою Козак**.

- Які риси петриківського розпису ти помітив / помітила?
- Із чого видно, що птаха українська?
- Як гадаєш, чому майстриня обрала її як символ Перемоги?
- Що про українців розповідає ця птаха?

Українські символи

Які ще символи України ти знаєш? Що би ти хотів/хотіла розповісти про українців й українок? Зліпи або намалюй український символ: квітку, дерево, птаха або щось інше. Розкажи, які українські якості ти передав/передала у своїй роботі.

Створіть зі своїх малюнків виставку “Ми — діти України”. Розкажіть, чим неповторна кожна робота.

32

Тема 3. Територія

Танцюємо й співаємо

- Послухай “Шалені коломийки” в авторському виконанні скрипаля, композитора й педагога **Кирила Стеценка-онука**.
- Скільки коломийок ти почув / почула?
- Чи помітив / помітила ти в музиці українські мотиви? Де саме вони найвиразніші?
- Як гадаєш, чому композитор пританцює?
- А якими були б твої рухи під цю музику?

Жартівливі коломийки

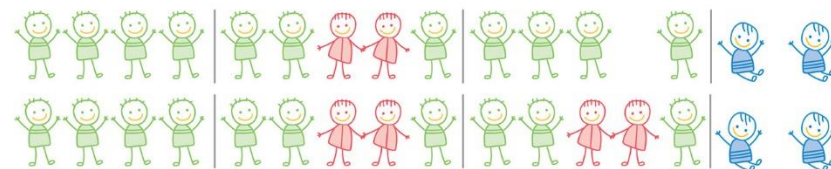
Коломийки — це коротенькі пісеньки, що можуть бути приспівками до танцю. Часто їх об’єднують у збірки — **в’язанки**.

Вивчіть і заспівайте співаночку-коломийку.

- Співаночки-уляночки, де я вас подію?
- В полонині на царині — там я вас посію.
- Будь хорами вівчарики білі вівці пасти,
- Будуть мої співаночки за крисані класти.

Доповніть пісню рухами й притупуванням ритму.

Чи змінюється настрій співаночки в другій частині? Із чим це пов’язано?

Вивчіть і заспівайте “Жартівливі коломийки”.

33

Олена Козак

Картина художниці-волонтерки та “Марш Нової Армії”

Наші захисники й захисниці

svitdovkola.org/art2/23-24

Твори мистецтва дають нам віру у світле майбутнє нашої держави, а також – незламну силу, щоб її захищати. Переконаймося в цьому!

Що ви знаєте про українських героїв і героїнь? Доберіть слова, щоб їх описати.

Воїни-визволителі

Роздивися картину “Даша і Женя” художниці-волонтерки **Беати Куркуль**.

- Що свідчить про мужність і силу, доброту і самовідданість воїна?
- Чому поряд із ним не страшно навіть малюку?

Розкажіть, що може зробити кожен українець і кожна українка для захисту своєї Батьківщини.

Зробіть для українських захисників і захисниць приємні подарунки. Порадьтеся з дорослими, як їх можна передати.

42

Тема 3. Територія

Марш нової української армії

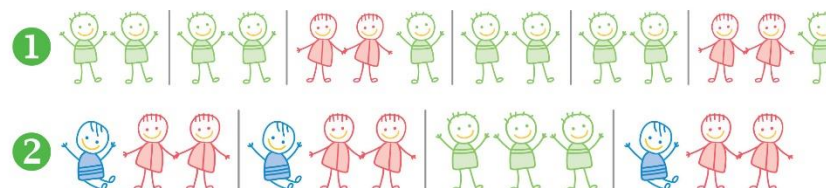
- Послухай “**Марш Нової Армії**”, створений з ініціативи **Олега Скрипки** на основі гімну українських націоналістів (слова **Олеся Бабія**, музику приписують **Омеляну Нижанківському**). Уперше цей марш прозвучав на параді до Дня Незалежності України 24 серпня 2018 року.
 - З яким настроєм співаки й музиканти виконують марш?
 - Як це виконання вплинуло на тебе? Чи надало воно тобі сил і віри?
- Уявіть військову стройову ходу. Крокуйте нею під музику маршу.

Впізнай ритм маршу

Військові мужньо борються за Батьківщину, її свободу, майбутнє її народу. Тому військова хода енергійна, впевнена й чітка. Саме таким є ритм **маршу**.

Протупай ритми. Який із них пасує до маршу?

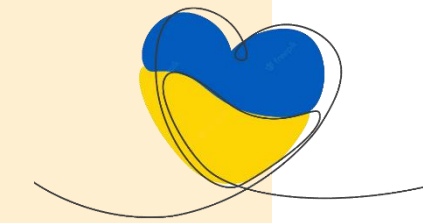

Зробіть фотоальбом зі світлинами сучасних героїв і героїнь України та рідного краю.

43

Зустрічаємо новорічні свята: співаємо колядки, щедрівки, жартівливі співаночки, створюємо новорічні прикраси.

У передчутті свята

svitdovkola.org/art2/29

Святковий, радісний настрій створюють приємні срібниці. Як-от ялинкові прикраси, що звеселяють нас своєю різнобарвною блискучою красою.

Коли прикрашають ялинку? Розкажіть, які новорічні ялинкові прикраси є у вас вдома. Які з них вам подобаються найбільше?

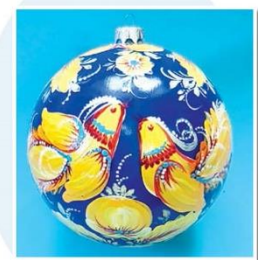
Новорічний настрій

Уважно розглянь новорічні ялинкові прикраси. Знайди в них елементи петриківського розпису.

Ольга Димитрів

- Що зобразили майстрині?
- Які барви вони для цього дібрали?
- Чому саме такі, як ти гадаєш?
- Які українські образи ти помітив / помітила?

Світлана Мишак

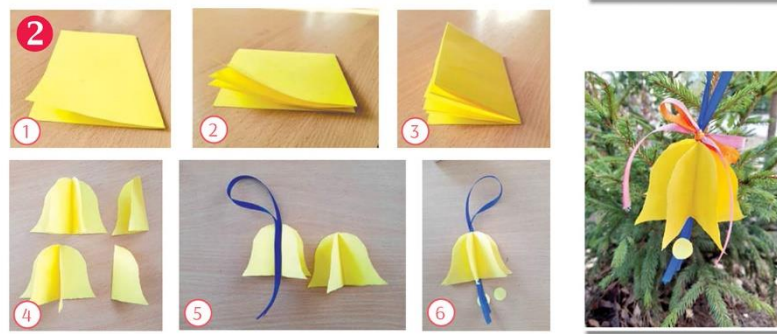
Послухай сучасну колядку **“Ми святому Миколаю славеня возносимо”** (слова **Зої Ружин**, музика **Олександра Бурмицького**) у виконанні **Наталії Шелепницької** та **Театру пісні “Ладоньки”**. Про яке свято йдеться в пісні? Чи відзначають його у твоїй родині?

50

Тема 4. Спільнота

Створюємо новорічні іграшки

Уяви себе в майстерні новорічних прикрас і створи власноруч ялинкові іграшки. Поміркуй, що тобі для цього знадобиться.

Прикрасьте в класі ялинку своїми саморобними іграшками. Запросіть рідних помилуватися. Зробіть святкові передноворічні світлини.

Поміркуйте, які пісні та співанки вам особливо гарно вдаються. Які ритмічні п'єски ви хочете виконати? Влаштуйте маленький святковий концерт для рідних. Вдалої прем'єри!

51

Світлана Мишак

Зимові розваги, дива й музичні “серйозні” жарти

Сніговики-веселуни

svitdovkola.org/art2/35

Митці й мисткині дуже креативні та кмітливі. Своїми готепними й добрими жартами – живописними, музичними, вокальними – вони гарно нас звеселяють.

Що таке жарти? Як жартувати, щоб нікого не образити і щоб усім було весело? Пригадайте вдалі жарти. Усміхніться!

Тепло дружби

Познайомся та подружися зі сніговиками, яких з теплим гумором зобразила **Пат Олсон**.

- * Як художниці вдалося передати почуття веселощів і святковості?
- * Яка з цих ілюстрацій найбільше піднімає твій настрій? Чому саме вона?
- * Від чого радіють сніговики? А що може їх збентежити? Як гадаєш, що вони думають про нас?

Як рухаються сніговики? Який у них голос? “Оживить” ілюстрацію, яка захопила вас найбільше.

Розкажіть історії про сніговиків за ілюстраціями Пат Олсон.

60

Тема 5. Цінності

Музичний рекорд

Послухай п'єсу “Галоп-марш” **Альбера Лавіньяка**. Цей твір виконали разом 18 учнів й учениць музичної школи та 2 їхні вчительки, щоби потрапити до Книги рекордів Гіннеса.

- * Коли в п'єсі чутно переважно низькі, а коли — переважно високі звуки? Опиши мелодію.
- * Як гадаєш, чи сподобається така музика друзям-сніговикам?
- * Як пожартували музиканти? Чи легко їм це було?

Місто сніговиків

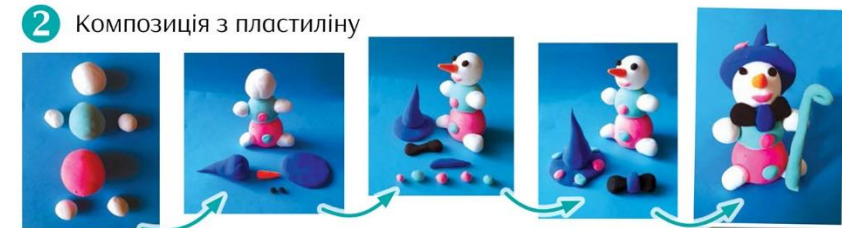
Створи́ть місто сніговиків. Вибери́ть для себе вид роботи.

1 Галерея малюнків

Малюючи, приділи́ть увагу будинкам, алейкам, лавочкам та іншим деталям.

2 Композиція з пластиліну

Розподіли́ть між собою обов'язки. Створи́ть композицію з будинками, деревами, прикрасьте її саморобним снігом. Зроби́ть гарні світлини вашого міста.

Розкажіть про своїх сніговиків: яка їхня вдача, що їм подобається?

Поради́ть близьких малюнками або світлинами ваших сніговиків.

61

Пат Олсон

Навчально-методичне забезпечення

На сайті svitdovkola.org: комплексна методична підтримка до кожного підручника видавництва “Світлич”.

► Додаткові матеріали для учнів

- Медіаматеріали
- Матеріали для роздрукування

► Методичні матеріали для вчителя

- Календарно-тематичне планування
- Презентації до уроків

